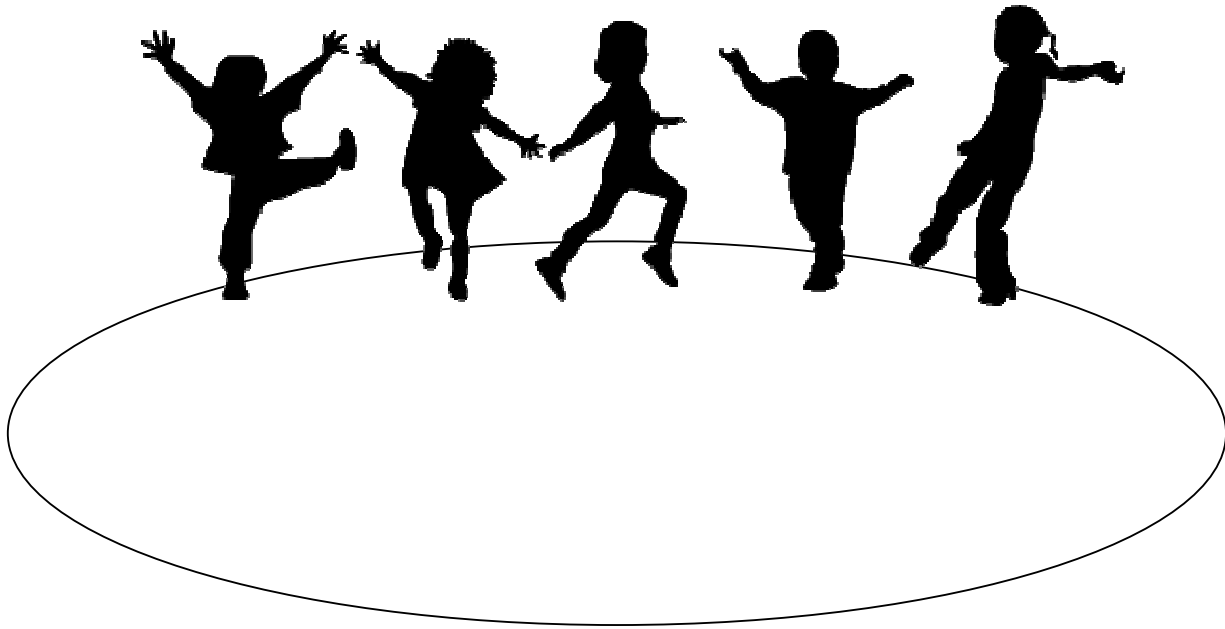

Evaluatie

Tussentijdse evaluatie van de pilot gezinscoaches Gemeente Beesel

Juni 2014

Inleiding

Vanaf 1 januari 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor een groot aantal nieuwe taken op het gebied van jeugd die nu nog onder de verantwoordelijkheid van de Rijksoverheid of provincie vallen. Ter voorbereiding hierop is in gemeente Beesel de pilot gezinscoaches gestart. De termijn van de pilot loopt van 1 september 2013 tot het moment waarop de Jeugdwet inwerking treedt (1 januari 2015).

In de gemeente Beesel hebben we gedurende de pilotfase gekozen voor een front-office en een back-office (het team gezinscoaches) CJG. De front-office CJG legt de verbinding naar de gezinscoaches door:

- Lichte vragen aan het loket in het centrum voor de gezondheidszorg op woensdagmorgen op te vangen;
- Zwaardere vragen door te zetten naar de back-office;
- Korte lijnen te onderhouden met de wijkverpleegkundigen en arts op het consultatiebureau en regelmatig binnen te lopen op de peuterspeelzalen en kinderopvang;
- Info en advies te geven rondom opvoeden en opgroeien via de website, telefoon en aan het loket;
- In samenwerking met opvoedingsondersteuning van Wel.kom themabijeenkomsten over opvoeden en opgroeien te organiseren voor ouders;
- CJG netwerkluanches te organiseren voor alle netwerkpartners in de gemeente. Hier zijn de gezinscoaches zoveel mogelijk bij aanwezig.

In 2015 streven we als gemeente naar één front-office voor de 3 D's.

Werkwijze

Om te kunnen beoordelen of het werken met gezinscoaches bijdraagt aan de transformatie van de jeugdzorg en de nieuwe beoogde zorgstructuur, hebben we op regionaal niveau onderzoeksvragen geformuleerd. De onderzoeksvragen beantwoorden we aan de hand van een aantal methoden; we leggen enkele vragen aan de gezinscoaches, de gedragswetenschapper en de projectleider voor. Uitspraken van samenwerkingspartners nemen we ook in de evaluatie mee. Gezinscoaches registreren gedurende de pilotperiode zowel bij de eigen moederorganisatie als in het gezinscoachteam (anoniem). Bij het beantwoorden van de onderzoeksvragen maken we gebruik van beide registraties. Tenslotte maken we gebruik van de inhoud van eerder opgestelde documenten, zoals de tussentijdse evaluatie begin 2014 en de 'pilotbeschrijving gezinscoaches gemeente Beesel'. Bij de tussentijdse evaluatie begin 2014 hebben we enkele aandachtspunten geformuleerd. Naast beantwoording van de onderzoeksvragen, geven we ook de stand van zaken ten aanzien van deze aandachtspunten weer.

Versterking pedagogische omgeving

De bijdrage van het gezinscoachteam aan de versterking van de pedagogische omgeving bepalen we aan de hand van het antwoord op onderstaande zes vragen.

1. Draagt het inzetten van gezinscoaches bij aan het ontwikkelen van eigen kracht ouders en jeugdigen en het inzetten van de sociale omgeving van het gezin?

De gezinscoaches gaan al tijdens het eerste gesprek uit van de eigen kracht van het gezin of zijn omgeving. Ze bekijken wat er goed gaat, waar de omgeving bij kan ondersteunen en welke acties moeten worden ingezet. Daar waar nodig wordt de eigen kracht versterkt door het opzetten van een familienetwerkberaad. In de volgende evaluatie behandelen we de inzet van het familienetwerkberaad.

Blogboek is een online communicatiemiddel dat de ouderregie kan bevorderen. Het gebruik van Blogboek wordt de komende periode binnen de pilot gezinscoaches gemeente Beesel getest. We onderzoeken of Blogboek een geschikt hulpmiddel voor ouders is om de regie te kunnen voeren.

De gezinscoach/ jongerenwerker gaat met aanvankelijk vijf gezinnen uit zijn caseload proefdraaien. De ouder, als wettelijk vertegenwoordiger, opent een Blogboek, nodigt het netwerk (professionals en betrokkenen) rond het kind uit en geeft hen rechten (afhankelijk van de taken en verantwoordelijkheden).

Via Blogboek vindt communicatie plaats over de dagelijkse zaken, maar vooral over de ontwikkeling en bijzonderheden. De gezinscoach/ jongerenwerker traint vervolgens de andere gezinscoaches in het gebruik van Blogboek.

De gezinscoach/ jongerenwerker heeft Blogboek al bij enkele gezinnen geïntroduceerd. Sommige gezinnen gaven aan de meerwaarde van Blogboek zeker te zien. Het invullen en bijhouden van Blogboek voelt wel als extra belasting. De jongerencoach zoekt samen met het gezin naar een oplossing die passend is.

2. Kunnen ouders met het inzetten van een gezinscoach zelf meer sturen bij het oplossen van het probleem (via 1 gezin 1 plan)?

"We proberen het meeste zelf, maar ook met behulp van de gezinscoach. De gezinscoach neemt initiatief, zet zich in, waardoor we samen verder komen." (ouder)

Gezinscoaches gaan vraaggericht te werk en leren het gezin hun probleem op te lossen. De meeste ouders zijn in staat om verantwoord de regie te nemen. Waar dit niet het geval is, neemt de gezinscoach het initiatief.

3. Is partnership met het gezin haalbaar vanuit het perspectief van de gezinscoach?

"Er zijn al veel methodieken bekend waarin partnership met mensen wordt aangegaan. Binnen jeugdbescherming is er altijd veel aandacht voor juist het engageren en het positioneren waarin je je probeert te bewegen tussen deze twee uitgangspunten en je toch vaak kijkt hoe je aansluiting vindt in een gezin." (gezinscoach)

De gezinscoaches geven aan dat partnership met het gezin mogelijk is. Daarbij maken ze enkele kanttekeningen:

- Partnership is in het vrijwillig kader mogelijk. In het geval van meldingen van ernstige zorgen en zorgweigeren is dit vaak niet het geval.
- Sommige gezinnen ervaren de bemoeienissen als betutteling.

"Onder partnership versta ik de verhouding tussen gezinscoach – gezin op het gebied van samenwerking, dan wel ondersteuning, dan wel in eigen kracht zetten van het gezin. Ik ben van mening dat je vanuit de functie gezinscoach een juiste verhouding en insteek kunt hebben tov de cliënt om tot partnership te komen, waardoor cliënten zich gehoord voelen, geaccepteerd voelen en zelf sterker uit een traject komen." (gezinscoach)

4. Worden pedagogische basisvoorzieningen op de juiste wijze ondersteund door de inzet van gezinscoaches?

Met name de basisscholen zijn erg tevreden over de gezinscoaches. Zij geven aan dat de lijntjes heel kort zijn. Zij doen geen zorgmeldingen meer, omdat er al in een heel vroeg stadium gesprekken plaatsvinden. Dit maakt de drempel om op tijd aan de bel te trekken heel laag.

De gezinscoach is ook aanwezig bij de ZAT teams om direct te kunnen handelen en niet zaken eerst door te zetten naar BJZ. Ook neemt een gezinscoach aan het ZAT van het voortgezet onderwijs deel. Tevens zitten de gezinscoaches in het lokaal zorgnetwerk en jeugdnetwerk. Alle signalen die hier boven water komen, worden direct opgepakt en onderzocht of er jeugdigen in het gezin zijn en of ze bekend zijn. Op school wordt navraag gedaan of er signalen zijn die tot zorgen leiden.

Basisvoorzieningen nog dichter in de gemeenschap vormen een aandachtspunt. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om de lijntjes met de ouderraad, jeugd- of sportverenigingen. Deze stap moeten we nog gaan maken in de transformatie, maar ook om echt te kunnen zeggen dat de "whole village" er in wordt meegenomen.

5. Welke kwaliteit en kwantiteit is nodig in een team van gezinscoaches om de ondersteuningsbehoefte op te pakken?

In de gemeente Beesel hebben we ervoor gekozen om een team met een brede expertise neer te zetten. Het gaat om medewerkers met kennis over mensen met een beperking (MEE), een jongerenwerker die de jeugd ook op straat ontmoet (Wel.kom), jeugdhulpverlening, jeugdreclassering en jeugdbescherming en een gedragswetenschapper (BJZ). Jeugd GGZ (Lionarons) en de jeugdarts (GGD) zijn partner in het casuïstiekoverleg en de intermediairs voor de huisartsen. Bij hen kunnen de gezinscoaches ook voor consult terecht.

Met bovengenoemde expertise is het team in staat om alle vormen van jeugdzorg (inclusief zorgmeldingen) op te pakken. Van de gezinscoaches in het team verwachten we dat ze generalistisch werken bij eenvoudige en/of enkelvoudige en complexere of meervoudige opvoed- en opgroevraagstukken.

Daarnaast verwachten we van ze dat ze generalistisch werken bij het gedwongen kader en samenwerken met netwerkpartners. Generalistische hulp aan alle gezinnen bestaat uit:

- Werken vanuit een netwerk;
- Ondersteunen van pedagogische basisvoorzieningen;
- Aansluiten bij de vraag en werken op maat;
- Helpen een gezinsplan op te stellen;
- Versterken eigen kracht;
- Versterken van de opvoeding.

Het versterken van andere domeinen, het erbij halen van specialistische hulp en het afstemmen van de hulp zijn taken die aanvullend bij generalistische hulp aan gezinnen met complexe en meervoudige problematiek gelden. Voor een nadere uitwerking van bovenstaande verwijzen we naar de pilotbeschrijving van het team gezinscoaches gemeente Beesel.

De pilot gezinscoaches wijst uit dat een inzet van 2,4 fte aan jeugdhulpverlening noodzakelijk is. De vertegenwoordiging in de netwerken is hierbij inbegrepen. Aan het gezinscoachteam Beesel is en wordt ook in de toekomst jeugdreclassering en jeugdbescherming (behoort niet tot de 2,4 fte) toegevoegd. Uit onze ervaringen blijkt dat dit een grote meerwaarde heeft. Zij ondersteunen het gezinscoachteam bij zwaardere problematiek, voorkomen koude overdracht en zorgen voor een goede overgang wanneer een maatregel eindigt en terugkomt naar de gezinscoaches. Voor de inzet van jeugdbescherming en jeugdreclassering maken we afspraken met de gecertificeerde instellingen(en).

Bij signalen van mogelijke problematiek en/of complexe problemen is een vraaganalyse noodzakelijk. Hiervoor is een slagvaardig en efficiënt multidisciplinair kernteam noodzakelijk. Aan de basis van het gezinscoachteam is daarom een gedragswetenschapper (0,4 fte), een GGZ psycholoog (Lionarons) en een jeugdarts (GGD) toegevoegd als vaste leden. De jeugdarts fungeert tevens als consultant leefstijl adolescenten. De ureninzet van de GGZ psycholoog en jeugdarts bedraagt voor beide 2 uur per 14 dagen.

Het geheel van de taakstelling vraagt een behoorlijke inzet van de gezinscoaches. Een goede aansturing van het team in zijn geheel is daarom van groot belang. Dit gebeurt door de inzet van een projectleider (0,4 fte). Vooralsnog gaan we voor de toegang uit van een inzet van 3,2 (2,4 + 0,4 + 0,4) fte.

6. Wat betekent dit voor de schaal waarop dit team actief is?

Het team gezinscoaches Beesel valt onder de CJG paraplu. Medewerkers van het CJG vormen de front-office (antwoorden op relatief eenvoudige vragen). De gezinscoaches vormen de back-office en nemen alle andere vragen voor hun rekening. Deze toegang tot jeugdhulp wordt op lokaal niveau georganiseerd. Gezinscoaches gaan uit van het principe lichte hulp als het kan, (meteen) intensief als het moet. Zij schakelen specialistische hulp in op het gebied van opgroeien en opvoeden in situaties waar sprake is van ernstige of complexe problemen ten gevolge van onder meer problematische gezinssituaties, psychiatrische stoornissen, verslaving en/of verstandelijke beperkingen. De gezinscoach blijft dan als eerste begeleider betrokken bij het gezin. De specialist is ondersteunend aan het gezin en de gezinscoach. Specialistische hulp wordt overwegend op (boven)regionaal niveau georganiseerd.

"Mijn ervaring tot dusver is heel positief richting de gezinnen die ik begeleid. Gezinnen ervaren het zeer positief dat ik de jeugdige, de ouders en het totale gezin coach. Vooral de aanpak richting het hele systeem werkt erg goed en heeft veel meerwaarde ten opzichte van de vroegere individuele aanpak. Het vraagt wel veel extra kennis maar dit maakt het ook weer leuk en uitdagend. Op deze manier ben ik niet alleen de spil tussen de casus en het netwerk maar ook binnen het gezin/systeem." (gezinscoach)

Beoogde nieuwe zorgstructuur

De bijdrage van het gezinscoachteam aan de beoogde nieuwe zorgstructuur bepalen we aan de hand van het antwoord op onderstaande negen vragen.

1. Welke partijen ondervinden welke gevolgen en krijgen welke verantwoordelijkheden in de nieuwe werkprocessen?

Door de pilotfase zien we dat vragen maar op één plaats binnen komen. BJZ geeft de verantwoordelijkheid mbt de zorgmeldingen direct door aan het team Beesel. De gedragswetenschapper en projectleider in Beesel zijn verantwoordelijk voor zorgvuldige aanpak van zorgmeldingen. Alle andere vragen die via scholen, peuterspeelzalen, kinderopvang, telefoon en mail binnenkomen, gaan rechtstreeks naar het team. We zien de ontwikkeling dat er hierdoor minder casussen besproken worden in het jeugdn netwerk. De gezinscoach neemt snel de verantwoordelijkheid, wanneer er signalen zijn in de netwerken, waar kinderen bij betrokken zijn.

2. Wat betekent de inzet van een gezinscoach voor bestaande zorgstructuren en functies zoals ZAT's, schoolmaatschappelijk werk, de kwaliteit van de IB-ers op school etc etc?

- De scholen hebben geen schoolmaatschappelijk werk meer. Die uren zijn in 2012 en 2013 ingezet als gezinscoach;
- Door de gezinscoach in te zetten als deelnemer bij de netwerkbijeenkomst op scholen (ZAT's) en gemeentelijke netwerken (lokaal zorgnetwerk en jeugdn netwerk) wordt er een brug geslagen. Er kan direct actie worden ondernomen en er hoeft niet gewacht te worden op een verwijzing/ indicatie van BJZ;
- De Intern begeleiders hebben nu een korte lijn met de gezinscoach. Zij weten hen gemakkelijk te vinden;
- Door de huisartsen te informeren over welke gezinnen door de gezinscoaches begeleid worden, is de lijn met de huisartsen heel kort. Gezinnen hebben het gezinscoachteam toestemming gegeven om de huisarts te informeren. Hierdoor zijn ze op de hoogte van de inzet van de gezinscoach;
- Ook de praktijkondersteuner GGZ van de huisartsen is al bij de casuïstiek bespreking aanwezig geweest om te onderzoeken waar er samengewerkt kan worden.

3. Wat is de beste vorm van organiseren als de gezinscoach actief is? Waar kan de gezinscoach het beste worden gepositioneerd?

De gezinscoach valt onder de back-office van het CJG. Hij/zij krijgt de casussen binnen via het mailadres gezinscoaches@cjbgeesel, het telefoonnummer 077- 4749290, via de netwerken, scholen of via de front-office van het CJG. Inzet van social media is nog een ontwikkelpunt. De gezinscoaches werken in de pilotfase nog vanuit hun eigen moederorganisatie, waardoor ze hun specifieke expertise meenemen. Dit maakt dat bij verdeling van de casussen ook gekeken kan worden, wie de casus het beste op kan pakken om een zo goed en snel mogelijk resultaat te behalen. Door de intervisie leren ze ook heel veel van elkaar en vindt er kruisbestuiving plaats.

Waar de positionering in 2015 plaats zal vinden is nog niet helder. In principe nog bij de moederorganisatie, maar er wordt ook regionaal gekeken waar de meeste winst te behalen valt.

4. Levert het inzetten van een gezinscoach tijdsbesparing op van andere bij het gezin betrokken professionals?

De gezinscoach bespreekt met het gezin wat er wel goed gaat in het gezin en waar het gezin ondersteuning bij nodig heeft. Kan deze ondersteuning komen uit het eigen netwerk of indien nodig heeft de gezinscoach zelf de expertise die er nodig is? Indien er op het totale domein meer hulp nodig is, wordt alleen dat specialisme ingevlogen. Hier worden afspraken overgemaakt, zodat het overzichtelijk blijft en niet meer professionals in het gezin zijn dan nodig. Tijdsbesparing vindt plaats door in een vroeg stadium te signaleren en het gesprek met het gezin aan te gaan.

5. Op grond waarvan kan het beste bepaald worden wanneer en welke specialistische hulp nodig is?

Gezinscoaches bekijken welke zorg of behandeling voor het gezin noodzakelijk is. Als er intensieve behandeling door een behandelaar/ therapeut nodig is, wordt dit specialisme in het plan van aanpak van de gezinscoach toegevoegd. Als er sprake is van een onveilige leefsituatie wordt er een veiligheidsplan opgesteld.

Belangrijke pijlers voor het inhuren van specialisme, om de eigen kracht van een gezin te versterken, zijn: de competenties van een gezin, al dan niet met ondersteuning en ontdekking van nieuwe mogelijkheden, de behandel noodzaak en de zorgnoodzaak.

6. Neemt de duur van specialistische hulp af of wordt specialiste hulp niet ingeschakeld wanneer een gezinscoach betrokken is?

Omdat er gericht gekeken wordt naar de samenhang van de problematiek en niet alleen naar het kind of de ouder met een probleem, is inzet van specialistische hulp soms niet nodig. Het heeft dan met het systeem te maken en hoe ouders en kinderen op elkaar reageren. De jeugdarts en GZ psycholoog die de gezinscoaches kunnen consulteren, ondersteunen hen daarbij. Indien specialistische hulp wel nodig is, wordt dit snel ingezet en niet te lang gewacht, waardoor de duur van de inzet verkort kan worden.

7. Neemt het aantal zorgmeldingen bij BJZ af als gevolg van de inzet van de gezinscoach?

Een zorgmelding is een melding gedaan door derden (politie, onderwijs) waarbij men kinderen aantreft in zorgelijke omstandigheden en waar naar inschatting van de zorgmelder actie door BJZ voor is gevraagd, volgens een snelle methodisch vastgestelde werkwijze.

Om te achterhalen of het aantal zorgmeldingen bij BJZ afneemt, hebben we de cijfers van drie jaar naast elkaar gezet en vergeleken:

	Aantal zorgmeldingen	Gemiddeld aantal per maand
2012	38	3,2
2013	33	2,75
2014	2 (t/m apr.)	0,5

Uit bovenstaande cijfers blijkt dat er sprake is van een verschuiving. De zorgmeldingen aan BJZ nemen af; van in 2012 een gemiddelde van 3 zorgmeldingen per maand naar 1 per maand in het eerste kwartaal in 2014. We constateren dat de omvang van vragen ongeveer gelijk blijft, maar dat de bereidheid van ouders om aan het probleem te werken is toegenomen. Hierdoor wordt de aanvraag niet langer als zorgmelding, maar als een melding van zorgen gezien, die als een reguliere zaak opgepakt kan worden.

Naast de zorgmeldingen is ook het aantal maatregelen in het gedwongen kader afgenomen. Het aantal nieuwe trajecten onder toezichtstellingen (kinderen die de kinderrechter onder toezicht heeft gesteld van Bureau Jeugdzorg, vanwege ernstige problematiek, die naar verwachting niet afgewend zal worden, en waarvan ouders weerbarstig zijn voor hulp) is minder in voorjaar 2014 in vergelijking met de voorgaande jaren. Het team gezinscoaches krijgt de opdracht om ten aanzien van langdurige (langer dan 1 jaar) ondertoezichtstellingen de regie weer sneller aan ouders over te dragen en daarmee de OTS termijn te verkorten.

De jeugdreclasseringsmaatregelen (jongeren die een strafbaar feit hebben gepleegd en waarvan OM of rechtbank vindt dat zij in gedwongen kader toezicht en zorg nodig hebben om hulp te arrangeren en recedive te voorkomen) volgen de landelijke en regionale tendens; afname van het aantal reguliere trajecten. In Limburg is er geen sprake van toename van verwijzing naar HALT+, een verwijzing die logisch zou zijn als jongeren eerder gezien zouden worden met lichte vergripen. Het is nog te vroeg om conclusies te trekken in een sfeer dat de veiligheid en gedrag van jongeren positief is toegenomen. Er volgt een groot Limburgs onderzoek die een verklaring zoekt voor deze afname.

Naast de afname van reguliere trajecten is er sprake van een lichte toename van de stevigere begeleidingsvorm. Het gaat hierbij om de HKA (Harde Kern Aanpak) trajecten. Dit zijn zeer intensieve begeleidingstrajecten voor jongeren die meerdere feiten hebben gepleegd. Deze jongeren komen in beeld bij herhaalde veroordelingen. Deze tendens is door inzet van gezinscoaches nauwelijks te beïnvloeden. Er is dus een hiaat tussen afname jeugdreclasseringmaatregelen en het uitkristalliseren van Harde Kern Aanpak-jongeren in een latere fase in het proces. In de preventieve sfeer is daartoe een nog meer intensieve samenwerking gewenst tussen voortgezet onderwijs (voornamelijk op het ZAT), leerplichtambtenaar, jongerenwerk en de gezinscoaches gewenst. Lokaal is een jeugdreclasseringwerker ook lid van het gezinscoachteam en deelnemer aan het ZAT voortgezet onderwijs. Voor concrete cijfers, verwijzen we naar bijlage 1.

De hierboven vermelde informatie is gebaseerd op de registratie binnen BJZ. Daarnaast hebben de gezinscoaches hun casussen eveneens geregistreerd. Informatie over de samenstelling van de gezinnen, de aard van de aanmeldingen, de redenen van aanmelding, de aanmelders en de inzet van specialistische hulp is opgenomen in bijlage 2. Hierbij hebben we een onderscheid gemaakt ten aanzien van het vrijwillig en het gedwongen kader.

8. Hoe wordt de relatie tussen gezinscoach en het veiligheidshuis?

Op dit moment komen er meldingen vanuit het veiligheidshuis bij de voorzitter van het lokaal zorgnetwerk terecht. Indien hier actiepunten mbt een gezin met huiselijk geweld bij zitten, wordt dit doorgezet naar het gezinscoachteam. Daarnaast kan het gezinscoachteam het veiligheidshuis consulteren daar waar jongeren afglijden/ dreigen af te glijden naar criminele activiteiten of overlastgevende groepen. Dit leidt tot versterking van het lokale team. Bovendien is er een formele lijn met gezinscoaches die veel- en meerplegers in zorg hebben.

9. Op welke wijze kan er adequaat worden ingegrepen door de gezinscoach als de ontwikkeling of de veiligheid van een jeugdige in het gedrang is?

Aan de gezinscoaches worden inzake de veiligheid van het kind eisen gesteld. Een kwalitatieve en methodische inschatting van de veiligheid van het kind is onderdeel van hun functiepakket en wordt tevens meegenomen in het scholingsprogramma. Daarnaast is er een gedragswetenschapper van Bureau Jeugdzorg, met kundigheid op dit terrein voor consult beschikbaar. De gezinscoaches werken met de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.

"Mijn ervaring van afgelopen maanden is dat mensen de hulp vanuit de gezinscoaches als heel prettig ervaren. Vanuit BJZ zijn wij gewend met drang en dwang te werken. Cliënten zitten er vaak niet op te wachten dat iemand van BJZ langskomt en laten niet altijd het achterste van hun tong zien. Mijn ervaring is dat dit als gezinscoach meer gebeurt. Cliënten zijn opener en blij dat er iemand komt om hen te helpen. Met de tips die ze krijgen gaan ze zelf aan de slag. In een volgend gesprek bespreken ze wat ze gedaan hebben en wat wel en niet werkt. Ik vind dit echt super leuk om te doen en om het bij hen te zien dat ze er daadwerkelijk mee aan de slag zijn gegaan." (gezinscoach)

Een snelle en adequate hulpverlening aan gezinnen die aansluit op de vraag en die zonder veel tussenstappen tot stand komt

De bijdrage van het gezinscoachteam aan een snelle en adequate hulpverlening aan gezinnen bepalen we aan de hand van het antwoord op onderstaande acht vragen.

1. Zijn hulpvragers tevreden over resultaten die door de inzet van de gezinscoach geboekt worden?

In de volgende evaluatie van het gezinscoachteam besteden we aandacht aan de tevredenheid van gezinnen die door het gezinscoachteam begeleid zijn.

2. Kan de caseload per gezinscoach uitgevoerd worden binnen de daarvoor beschikbare tijd?

De omvang van vragen blijft ongeveer gelijk, maar de bereidheid van ouders om aan het probleem te werken neemt toe. Hierdoor neemt de omvang van het werk niet af, maar er is wel sprake van een verschuiving. De herkenbaarheid van het team heeft een aanzuigende werking in het preventieve veld. Binnen het team zijn verschillende maatregelen getroffen, om wachttijd te voorkomen.

3. Wat zijn de voor- en nadelen van een team gezinscoaches vanuit verschillende moederorganisaties?

We hebben ervoor gekozen om een breed team neer te zetten. Het team bestaat uit medewerkers van MEE, Bureau Jeugdzorg, Wel.kom, Lionarons en GGD.

De voordelen zijn:

- Het team is in staat om alle vormen van jeugdhulp op te pakken;
- De expertise van de huidige aanbieders van verschillende soorten ambulante hulp wordt in het team samengevoegd;
- De kennis vanuit de moederorganisatie blijft intact;
- Het aanbod wordt doelmatiger en overzichtelijker;
- Cliënten en professionals kunnen met uiteenlopende vragen bij een punt terecht;
- Laagdrempeligheid voor de cliënten om de stap naar hulpverlening te zetten;
- Lijnen zijn korter, waardoor de benodigde expertise snel wordt ingezet;
- Kennis en expertise wordt uitgewisseld;
- Er wordt beter samengewerkt;

De nadelen zijn:

- Verschil in verantwoordelijkheden, verslaglegging, dossiervoering, wet en regelgeving tussen moederorganisaties;
- Het ontwikkelen van een gezamenlijke visie en houding wordt bemoeilijkt;
- Gezinscoaches werken soms met casussen waar ze vanuit de moederorganisatie minder ervaring mee hebben;
- Specifieke kennis voor bijvoorbeeld het oppakken van zorgmeldingen is (nog) niet bij iedere gezinscoach aanwezig;
- Cliënten ervaren de constructie soms als verwarrend. Een medewerker is niet alleen gezinscoach, maar ook werkzaam als medewerker bij de moederorganisatie;
- Gezinscoaches moeten een balans vinden tussen werken bij de moederorganisatie en bij het gezinscoachteam. Om de juiste expertise van de specifieke moederorganisatie op peil te houden hebben zij ook de input en cliëntcontact vanuit de moederorganisatie nodig;
- Een universeel registratiesysteem waar alle cliënten van het gezinscoachteam in worden opgenomen ontbreekt. Het verwerken en uitwisselen van informatie kost hierdoor meer tijd;
- Afstemming kost tijd, die soms ten koste gaat van de snelheid van het oppakken van hulpvragen;
- Er wordt veel informatie gedeeld. Een aandachtspunt is de privacy(gevoelens) van de cliënten;
- Continuïteit van gezinscoaches door wisselende posities van moederorganisaties.

4. Welke vorm(en) van aansturing en werkbegeleiding zijn passend?

Van de gezinscoaches wordt verwacht dat zij geregistreerd jeugdwerker zijn/ worden en staan ingeschreven in het beroepsregister van BAMW. Dit houdt in dat er supervisie- en intervisiebijeenkomsten zullen zijn en dat er scholing wordt bijgehouden.

De gedragswetenschapper begeleidt de gezinscoaches en kijkt mee naar veiligheidsplannen en casuïstiek, die extra aandacht vragen bijvoorbeeld in het gedwongen kader.

Een teamleider kijkt mee naar de transformatie die er plaats moet vinden, alsook de financiële verantwoordelijkheid voor de plannen van aanpak/ arrangementen die de gezinscoaches maken. De teamleider zorgt ook voor netwerkbeheer zoals met huisartsen, regio etc.

We gaan ervan uit dat de cyclus van beoordelen en ontwikkelen en het ziekte- en verzuimbeleid onder de verantwoordelijkheid van de moederorganisatie/ werkgever van de gezinscoach valt.

5. Welke competenties van de gezinscoach zijn noodzakelijk om de vier rollen in te vullen?

De gezinscoach heeft vier rollen. Hij/ zij fungeert als ondersteuner van pedagogische basisvoorzieningen, partner van ouders en/of jeugdigen en eerste ondersteuner bij opvoed- of hulpvragen. Daarnaast betreft hij specialistische zorg bij het gezin als dat nodig is.

Om deze rollen te vervullen, moet de gezinscoach over onderstaande competenties beschikken. Hij/ zij:

- Verheldert vragen en behoeften;
- Versterkt eigen kracht en zelfregie;
- Is zichtbaar en gaat op mensen af;
- Stimuleert verantwoordelijk gedrag;
- Stuurt aan op betrokkenheid en participatie;
- Verbindt gezamenlijke en individuele aanpak;
- Werkt samen en versterkt netwerken;
- Beweegt zich in uiteenlopende systemen;
- Doorziet verhoudingen en anticipeert op veranderingen;
- Bewaakt daar waar nodig de veiligheid van kinderen en
- Benut professionele ruimte, is een lerende professional en is ondernemend.

Voor een uitwerking van bovenstaande verwijzen we naar de pilotbeschrijving van de team gezinscoaches gemeente Beesel.

6. Hoe verhouden zich snelheid/mandaat gezinscoach tot kwaliteit van besluiten van de gezinscoach?

Er is op dit moment geen discrepantie tussen snelheid van het besluit en de kwaliteit ervan. De gezinscoaches kunnen rekenen op een back up of consult van de gedragswetenschapper van Bureau Jeugdzorg, van een gedragswetenschapper van Lionarons, van een jeugdarts en van de projectleider. Dit gebeurt binnen een maximale termijn van 2 tot 3 werkdagen. Mbt crisis is het team van spoedeisende hulp van Bureau Jeugdzorg de gezinscoaches ter dienste.

7. Welke extra kennisinvestering nodig is om de functie van gezinscoach goed te kunnen vervullen?

De projectleiders van de pilots in Noord-Limburg schrijven een scholingsplan. Kern van de scholing is dat op individueel niveau geleerd wordt met de volgende basiskennmerken:

- Werken volgens de structuur van 1 gezin 1 plan en ook gebruik maken van deze structuur voor het maken van een plan van aanpak;
- Het maken van een veiligheidsplan voor de gezinscoaches volgens de methodiek van Signs of Safety;
- Het kunnen hanteren en opzetten van een Familie Netwerk Beraad.

Scholing wordt ingezet zodra bekend is welke gezinscoaches vanaf 1 januari 2015 aan het team deelnemen. Naar verwachting zal dat in oktober van dit jaar zijn.

8. Wat betekent de inzet van gezinscoaches voor het financieren van de benodigde zorg in een gezin?

De werkwijze van het gezinscoachteam vraagt niet alleen om een voortdurende relatie van de gezincoach met de hulpvrager, maar ook om deskundigheid van de gezinscoach over de in te zetten zorg en het hebben van de "lead" in de inkoop van zorg. Deze relatie heeft ook een effect op de relatie tussen zorgaanbieder en gezin/gezinscoach. Om nu de juiste omvang te bepalen en niet meer uit te besteden dan wenselijk en noodzakelijk is er kwaliteitsbesluit noodzakelijk bij de in te zetten zorg. Over de inhoud van de zorg is de inschatting van een gedragswetenschapper nodig, de duur van de noodzakelijke zorg (voornamelijk de beperking ervan) is opvatting van een projectleider (of van het team, indien geen projectleider aanwezig) leidend. Een zelfstandig en onafhankelijk oordeel van de gezinscoach is vanwege zijn betrokkenheid, niet gewenst.

Stand van zaken aandachtspunten

Bij de tussentijdse evaluatie in januari 2014 hebben we verschillende aandachtspunten geformuleerd. Hieronder geven we per aandachtspunt de huidige stand van zaken weer.

Aandachtspunt: geen volledige overlap van kwaliteitseisen van de moederorganisaties van de gezinscoaches.

Stand van zaken: dit blijft een aandachtspunt gedurende de pilotfase. Bij de inkoopprocedure voor 2015 wordt een competentieprofiel opgesteld waar een gezinscoach aan moet voldoen. Een van de eisen is dat de gezinscoach beroepsgeregistreerd is. Het profiel is voor alle gezinscoaches van toepassing, ongeacht de moederorganisatie waar zij onder vallen. Uniformiteit wordt eveneens door inzet van scholing bewerkstelligd.

Aandachtspunt: medewerkers van Bureau Jeugdzorg die in het gedwongen kader (jeugdbescherming en –reclassering) werkzaam zijn, lopen als gezinscoach soms tegen weerstand van ouders aan.

Stand van zaken: ook dit blijft een aandachtspunt gedurende de pilotfase. Vanaf 1 januari 2015 maken we een duidelijk onderscheid in gezinscoaches: gezinscoaches met hulpvragen in het vrijwillige kader en gezinscoaches die in het gedwongen kader werkzaam zijn. In het gedwongen kader vormen weerstand en minder motivatie onderdeel van de aanpak.

Aandachtspunt: gezinnen worden niet direct telefonisch te woord gestaan. Het inspreken van een voicemail vormt in sommige gevallen een drempel.

Stand van zaken: het gezinscoachteam werkt inmiddels met een telefonische bereikbaarheidsdienst.

Gezinscoaches zijn voor een betreffende dag verantwoordelijk voor het beheren van de mail.

Diezelfde dag heeft de gezinscoach ook telefonische bereikbaarheidsdienst. De voicemail wordt alleen na werktijd en op momenten waarop de gezinscoach in overleg is ingeschakeld.

Aandachtspunt: het aantal hulpvragen dreigt de capaciteit van het team te overstijgen. De hulpvragen die om directe aanpak vragen, dreigen op een wachtlijst te komen. Hulpvragen die om minder spoed vragen, krijgen hierdoor niet de volledige aandacht die ze verdienen.

Stand van zaken: inmiddels zijn er duidelijke afspraken gemaakt over het oppakken van hulpvragen. Niet alle zorgmeldingen die binnen komen, zijn ook daadwerkelijk zorgmeldingen. Gezinscoaches maken samen met de gedragswetenschapper het onderscheid; echte zorgmeldingen worden direct door 2 gezinscoaches opgepakt. Meldingen die minder urgent zijn, worden als 'meldingen van zorg' aangemerkt en verdeeld onder de gezinscoaches. Door afname van hulpvragen met een spoedeisend karakter, ontstaat er een soepelere ordening van het werkproces.

Aandachtspunt: tijdsinvestering van de gezinscoaches.

Stand van zaken: de leden van het team zijn zo enthousiast en betrokken dat zij daardoor ook over grenzen gaan. Het is aan de gezinscoach zelf om zijn/ haar tijdsinvestering te bewaken. Inmiddels voelen de gezinscoaches de ruimte om bij overschrijding dit aan het team kenbaar te maken. Collega gezinscoaches zijn bereid taken van elkaar over te nemen. Tijdsbewaking is voor de projectleider een aandachtspunt.

Aandachtspunt: mogelijke rem door samenwerking op regionaal niveau.

Stand van zaken: de toegang tot jeugdhulp organiseren we op lokaal niveau. Van een rem door samenwerking op regionaal niveau is geen sprake. De projectleider van Beesel sluit aan bij de regionale werkgroep 'pilot gezinscoaches'. Daar ontwikkelen zij gezamenlijk zaken, zoals een opleidingsplan en de opzet van een specialistisch netwerk.

Aandachtspunt: bij opname van casuïstiek door de zorgaanbieder is er een risico van afbraak van onafhankelijkheid van het oordeel. Het gezinscoachteam dient kundig en onafhankelijk te kunnen opereren, enerzijds om de juiste zorg in te kopen en anderzijds om de regie te behouden, als zijnde gezinscoach.

Stand van zaken: de gezinscoach opereert onafhankelijk. Indien er specialistische hulp nodig is, vindt overleg met de gedragswetenschapper plaats. Indien nodig schakelt de gezinscoach de inzet van een zorgaanbieder in. De zorgaanbieder erkent de positie van de gezinscoach en benadert deze bij de aanpak. De gezinscoach blijft als onafhankelijke partij bij het gezin betrokken. Zaken waarin BJZ heeft geïndiceerd en waarin de indiceerder uitsluitend schriftelijk wordt geïnformeerd, blijven een aandachtspunt.

Aandachtspunt: de gemeentelijke diensten (WIZ, Wmo, Schuldhulpverlening) weten de gezinscoaches nog onvoldoende te vinden en elkaar te versterken. Een goede profilering van de gezinscoaches is hierbij van belang.

Stand van zaken: inmiddels weten de meeste medewerkers het team gezinscoaches te vinden. Er vindt regelmatig contact plaats tussen de gezinscoaches en o.a. wmo-consulenten en leerplichtconsulenten.

Daarnaast gebruiken we het teamoverleg om andere partijen uit te nodigen om kennis met elkaar te kunnen maken. Door het bijwonen van netwerken, ouderavonden en themabijeenkomsten worden de gezinscoaches steeds meer bekend in de gemeente.

Aandachtspunt: bescheidenheid siert de mens, maar het is belangrijk dat de leden van het gezinscoachteam meer uitdragen wat het team reeds bereikt heeft. We zijn goed op weg en dat mag ook gedeeld worden.

Stand van zaken: we delen de successen door deze evaluatie niet alleen aan het college en de raad ter kennis name voor te leggen, maar door het ook op regionale schaal, zoals bij de regionale werkgroep en samenwerkingspartners, onder de aandacht te brengen. Onze zorg is wel de continuïteit na 2015. De

bezuinigingen en reorganisaties bij instellingen kunnen er toe leiden, dat mensen worden ontslagen en de samenstelling van het team volledig verandert.

Aandachtspunt: niet alleen bij start van de pilot, maar gedurende de hele pilotfase en ook daarna moet het team onder de aandacht worden gebracht.

Stand van zaken: er is een communicatieplan opgesteld voor de transitie en transformatie jeugdzorg. De pilot gezinscoaches maakt hier onderdeel van uit. Er is een plan van aanpak opgesteld waarbij we met voorbeelden van casussen naar buiten treden. Op deze manier kunnen inwoners beter een beeld van de werkwijze van de gezinscoaches vormen en weten ze waar ze met hulpvragen terecht kunnen.

Aandachtspunt: de leden van het gezinscoachteam Beesel zijn voortvarend aan de slag gegaan. We lopen voor op de meeste pilots in onze regio. We dienen ervoor te waken dat we – onder andere op bovenstaande punten – niet geremd worden door andere pilots in de regio.

Stand van zaken: zoals eerder vermeld, is er van een rem nauwelijks sprake. Waar we wel voor moeten waken is dat 'onze' gezinscoaches niet al te vaak in hoeven springen bij andere pilots.

Door deelname van de projectleider van Beesel aan de regionale werkgroep 'pilot gezinscoaches' leren we van elkaars sterke en verbeterpunten.

Conclusie:

De gemeente Beesel is heel enthousiast gestart met de pilot gezinscoaches. Het team zelf is ook heel enthousiast. Dit is tevens een valkuil. In hun enthousiasme gaan ze qua tijdsinvestering ook wel eens over grenzen. Transformeren kost tijd en investeringen, voor de burgers en voor de professionals.

We zien de vraag naar voren komen. Ouders stellen eerder een vraag of er wordt vroegeresignaleerd en sneller opgepakt. Lijntjes worden korter. Ook de afstemming met partners verloopt goed, waardoor het team al een vanzelfsprekendheid wordt. Maar we zullen ondanks deze inzet het aantal jeugdigen dat nu gebruik maakt van de zware zorg niet direct terug kunnen brengen. Dit vraagt tijd.

De volgende evaluatie van de pilot vindt eind oktober/ begin november plaats. Tijdens deze evaluatie vragen we de cliënten o.a. naar hun tevredenheid over de inzet van gezinscoaches, de mate van ontwikkeling van de eigen kracht en inzet van het sociaal netwerk.

Bijlage 1 Cijfers Bureau Jeugdzorg

Jeugdbeschermingsmaatregelen

2012	Jan	Feb	Maa	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Aantal trajecten OTS: tot 1 jaar	4	4	7	8	7	7	6	5	6	6	6	6
Aantal trajecten OTS: langer dan 1 jr	19	19	19	19	18	16	16	17	18	18	18	18
Aantal trajecten Voogdij: regulier	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2
Aantal trajecten Voogdij: voorlopig												

2013	Jan	Feb	Maa	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Aantal trajecten OTS: tot 1 jaar	6	9	10	9	9	10	14	14	13	13	13	12
Aantal trajecten OTS: langer dan 1 jr	18	18	19	18	18	18	15	14	15	15	15	14
Aantal trajecten Voogdij: regulier	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Aantal trajecten Voogdij: voorlopig												

2014	Jan	Feb	Maa	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Aantal trajecten OTS: tot 1 jaar	12	9	7	6								
Aantal trajecten OTS: langer dan 1 jr	14	17	20	21								
Aantal trajecten Voogdij: regulier	2	2	2	2								
Aantal trajecten Voogdij: voorlopig												

Jeugdreclasseringsmaatregelen

2012	Jan	Feb	Maa	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Reguliere JR: aantal trajecten	8	8	8	7	6	5	5	5	6	6	7	6
ITB Criem: aantal trajecten												
ITB Harde kern: aantal trajecten						1	1	1	1	1		

2013	Jan	Feb	Maa	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Reguliere JR: aantal trajecten	7	6	6	6	7	6	5	6	7	6	5	6
ITB Criem: aantal trajecten		1	1	1	1	1	1	1	1	1		
ITB Harde kern: aantal trajecten											1	1

2014	Jan	Feb	Maa	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Reguliere JR: aantal trajecten	6	4	3	3								
ITB Criem: aantal trajecten												
ITB Harde kern: aantal trajecten	1	3	3	3								

Toelichting op de cijfers

Het aantal maatregelen in het gedwongen kader is afgenomen. Het aantal nieuwe trajecten onder toezichtstellingen (kinderen die de kinderrechter onder toezicht heeft gesteld van Bureau Jeugdzorg, vanwege ernstige problematiek, die naar verwachting niet afgewend zal worden, en waarvan ouders weerbarstig zijn voor hulp) is minder in voorjaar 2014 in vergelijking met de voorgaande jaren. Het team gezinscoaches krijgt de opdracht om ten aanzien van langdurige (langer dan 1 jaar) ondertoezichtstellingen de regie weer sneller aan ouders over te dragen en daarmee de OTS termijn te verkorten.

De jeugdreclasseringsmaatregelen (jongeren die een strafbaar feit hebben gepleegd en waarvan OM of rechtbank vindt dat zij in gedwongen kader toezicht en zorg nodig hebben om hulp te arrangeren en

recedive te voorkomen) volgen de landelijke en regionale tendens; afname van het aantal reguliere trajecten. In Limburg is er geen sprake van toename van verwijzing naar HALT+, een verwijzing die logisch zou zijn als jongeren eerder gezien zouden worden met lichte vergrijpen. Het is nog te vroeg om conclusies te trekken in een sfeer dat de veiligheid en gedrag van jongeren positief is toegenomen. Er volgt een groot Limburgs onderzoek die een verklaring zoekt voor deze afname.

Naast de afname van reguliere trajecten is er sprake van een lichte toename van de stevigere begeleidingsvorm. Het gaat hierbij om de HKA (Harde Kern Aanpak) trajecten. Dit zijn zeer intensieve begeleidingstrajecten voor jongeren die meerdere feiten hebben gepleegd. Deze jongeren komen in beeld bij herhaalde veroordelingen. Deze tendens is door inzet van gezinscoaches nauwelijks te beïnvloeden. Er is dus een hiaat tussen afname jeugdreclasseringmaatregelen en het uitkristalliseren van Harde Kern Aanpak-jongeren in een latere fase in het proces. In de preventieve sfeer is daartoe een nog meer intensieve samenwerking gewenst tussen voortgezet onderwijs (voornamelijk op het ZAT), leerplichtambtenaar, jongerenwerk en de gezinscoaches gewenst. Lokaal is een jeugdreclasseringwerker ook lid van het gezinscoachteam en deelnemer aan het ZAT voortgezet onderwijs.

Bijlage 2 Monitoring hulpvragen team gezinscoaches Beesel

Vrijwillig kader

77 casussen waarvan 71 aanmeldingen vanaf de start van de pilot (1-9-2013)

Samenstelling gezin		
	Aantal	Perc.
Ouders met kinderen	40	52%
Eén ouder gezin	28	36%
Gezin met stiefvader/ moeder	7	9%
Onbekend	2	3%
Totaal	77	100%

Aard aanmelding		
	Aantal	Perc.
Regulier	55	71%
Meldingen van zorg	22	29%
Totaal	77	100%

Reden aanmelding		
	Aantal	Perc.
Opvoedproblematiek	19	25%
(Omgang met) gedrag	20	26%
Opvoedproblematiek/ gedrag	6	8%
Kindproblematiek	3	4%
Echtscheiding	6	8%
Middelengebruik	3	4%
Weerbaarheid	1	1%
Schoolverzuim	4	5%
(Huiselijk) geweld	4	5%
Pestgedrag	1	1%
Uithuiszetting	3	4%
Diversen	7	9%
Totaal	77	100%

Aanmelder		
	Aantal	Perc.
Ouders/ jeugdige zelf	30	39%
Sociaal netwerk	2	3%
School	11	14%
Hulpverleners	13	17%
Arts	4	5%
Politie	13	17%
Woningbouw	2	3%
Bemoeizorg	1	1%
Onbekend	1	1%
Totaal	77	100%

Inzet specialistische hulp		
	Aantal	Perc.
Geen inzet	60	78%
Thuis	8	10%
Poliklinisch	2	3%
Dagbehandeling	1	1%
Opname	1	1%
Onbekend/ nog niet bekend	5	6%
Totaal	77	100%

Gedwongen kader

26 casussen waarvan 4 aanmeldingen vanaf de start van de pilot (1-9-2013)

Samenstelling gezin		
	Aantal	Perc.
Ouders met kinderen	6	23%
Eén ouder gezin	13	50%
Gezin met stiefvader/ moeder	5	29%
Onbekend	2	7%
Totaal	26	100%

Kader		
	Aantal	Perc.
OTS	15	58%
Voogdij		
Jeugdreclassering	11	42%
Totaal	26	100%

Aard aanmelding		
	Aantal	Perc.
Regulier	2	7%
Meldingen van zorg	1	4%
Beschikking rechtbank	21	81%
Onbekend	2	8%
Totaal	26	100%

Reden aanmelding		
	Aantal	Perc.
Opvoedproblematiek	4	15%
Opvoedproblematiek/ gedrag	1	4%
Kindproblematiek	1	4%
Echtscheiding	6	23%
Schoolverzuim	1	4%
Financiën	1	4%
Onbekend	12	46%
Totaal	26	100%

Aanmelder		
	Aantal	Perc.
Hulpverleners	3	11%
Raad voor de kindbescherming	20	77%
Reclassering	1	4%
Onbekend	2	8%
Totaal	26	100%

Inzet specialistische hulp		
	Aantal	Perc.
Geen inzet	11	42%
Thuis	7	27%
Poliklinisch	1	4%
Opname	4	15%
Pleegzorg	3	11%
Totaal	26	100%